

HOGYAN TÖRNETŐ ÁT AZ ÜVEGPLAFON?

A Magyar Bankszövetség gazdasági fordulatot támogató javaslatai

Becsei András – Bógyi Attila – Incze Zsombor – Kovács Levente¹

Absztrakt

Magyarország gazdasági felzárkózása az elmúlt évtizedekben hozott eredményeket, ugyanakkor egyre több hazai és nemzetközi elemzés hívja fel a figyelmet arra, hogy a jelenlegi gazdaságszerkezeti modell növekedési korlátai egyre erőteljesebben jelentkeznek. A termelékenység növekedési hiányosságai, az innovációs versenyben történő lemaradás és a beruházási és szabályozási környezet viszonyosságai egy olyan versenyképességi „üvegplafon” kialakulását eredményezhették, amelynek áttörése nélkül a gazdasági felzárkózás nehezen képzelhető el.

Tanulmányunkban a hazai és nemzetközi szakirodalom és a Magyar Bankszövetség szakpolitikai munkájára építve a pénzügyi közvetítőrendszerhez kapcsolódóan öt fő területen fogalmazunk meg gazdasági felzárkózást és versenyképességi fordulatot támogató javaslatokat és elemezzük: *a kiszámítható gazdasági és szabályozási környezet erősítését, a lakáshitelezési folyamatok további digitalizációját, egy választási ciklusokon átívelő épületenergetikai stratégia megvalósítását, a KKV-finanszírozás versenyképességi és költségvetési fenntarthatósági célú fejlesztését, valamint az állami digitális infrastruktúrák hatékonyabb felhasználását.* Meglátásunk szerint e területeken a viszonylag gyorsan megvalósítható intézkedések érdemben hozzájárulhatnak a termelékenység, ezáltal pedig a versenyképesség és a gazdasági ellenállóképesség javulásához.

JEL kódok: G21, G28, O38, O52, R31

Kulcsszavak: versenyképességi üvegplafon; termelékenység; pénzügyi közvetítőrendszer; digitális transzformáció; lakásfinanszírozás; KKV-finanszírozás; épületenergetikai korszerűsítés

¹ *Becsei András* alelnök, Magyar Bankszövetség; vezérigazgató-helyettes, OTP Bank. E-mail: andras.becsei@otpbank.hu.

Bógyi Attila elnök, Magyar Bankszövetség Jelzálogbanki Munkacsoport Jogi Albizottsága, vezető jogtanácsos, OTP Jelzálogbank. E-mail: bogyi.attila@otpbank.hu.

Incze Zsombor PhD hallgató, Miskolci Egyetem; a vezérigazgató-helyettes vezető tanácsadója, OTP Bank. E-mail: zsombor.incze@incze.hu.

Kovács Levente főtitkár, Magyar Bankszövetség; egyetemi tanár, Miskolci Egyetem. E-mail: kovacs.levente@bankszovetseg.hu.

1. BEVEZETÉS

Magyarország ma fordulópont előtt áll. Az európai uniós csatlakozást követő több mint két évtized gazdasági felzárkózása jelentős eredményeket hozott a foglalkoztatás bővülésében, a beruházások növekedésében és az exportkapacitások kiépítésében, azonban egyre több jel utal arra, hogy a korábbi növekedési modell elérte korlátait.

Az OECD és az Európai Bizottság országjelentései szerint Magyarország növekedési és felzárkózási lehetőségei alapvetően inkább strukturális kihívásoktól függenek majd. Ezek közé tartozik elsősorban a beruházási környezet javítása, a termelékenység fokozása (amelyben a jelentős gazdaságfejlesztési célú állami kiadások ellenére is lemaradt Magyarország), a fiskális fenntarthatóság, valamint a klímakockázatok kezelése is (OECD, 2026; Európai Bizottság, 2026).

A hazai és nemzetközi kutatások (Gulácsi–Kerényi, 2024; OECD, 2026) egyaránt rámutatnak arra, hogy az EU-s átlaghoz való felzárkózás üteme mostanra megtört és a rendszerváltozást követő régiós vezető szerephez képest sokat romlott Magyarország pozíciója. A GKI termelékenységi elemzése (GKI, 2025) szerint a hazai vállalkozások konzisztens módon lemaradtak a munkaerő termelékenységében a régiós versenytársakhoz képest. Míg Lengyelország és Románia 2004 és 2024 között 41–55 százalékos termelékenységjavulást ért el, addig Magyarország mindössze 15 százalék körüli növekedést mutatott fel.

A hazai szakirodalom is a termelékenység bővítését, az innovációs képesség javítását, valamint a tudásintenzív gazdaság irányába történő elmozdulást tartja kiemelten fontosnak. Digitalizáció, K+F kiadások növelése – valamint ezek finanszírozhatóságának kialakítása jelenti a következő időszak kiemelt kihívásait (Csath, 2021; 2023; Kocziszky et al., 2025; Bódis–Kiss, 2025).

Az MNB két évente megjelenő termelékenységi jelentése (MNB, 2024) rávilágít, hogy a hazai vállalatok innovációs aktivitása és digitális érettsége is elmarad az uniós átlagtól, az EU átlagnál jobb digitális infrastruktúra ellenére. Ez indokoltta és időszerűvé teszi a finanszírozási csatornák fejlesztésére vonatkozó programok elindítását.

Ezzel összefüggésben úgy látjuk, hogy a munkaképes korú népesség csökkenése, a termelékenység elmaradása a régiós versenytársaktól, az innováció gyengesége, valamint a szabályozási környezet bizonytalansága és a piaci viszonyokba való gyakori állami beavatkozások hozzájárulhattak egy olyan üvegplafon létrejöttéhez, amelynek áttörése nélkül Magyarország tartósan a közepes jövedelmű országok csapdájában rekedhet. Mi több, a közelmúlt geopolitikai eseményei és extrém időjárású időszakai a klímaváltozás következményeit is kézzelfoghatóvá tették, minden eddiginél jobban ráirányítva a figyelmet egy kormányzati ciklusokon át-

ívelő épületfelújítási stratégia szükségességére. A versenyképesség, termelékenység és ellenállóképesség hármasa mentén olyan beavatkozási pontok rajzolódnak ki, amelyek kezelése meghatározhatja az előttünk álló évtized gazdasági fejlődésének pályáját.

A remélt gazdasági fordulat egyik kulcsszereplője a pénzügyi közvetítőrendszer lehet. A bankszektor nem csupán finanszírozza a gazdaságot, hanem képes felgyorsítani a termelékenységet növelő beruházásokat, ösztönözni a digitalizációt, támogatni a lakhatási mobilitást és segíteni a vállalkozások technológiai megújulását. Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy a megfelelő szabályozási és digitális infrastruktúra mellett a pénzügyi folyamatok jelentős része nagyságrendi hatékonyságjavulást érhet el. A Digitális Állampolgárság Programhoz kapcsolódó fejlesztések, az elektronikus adatkapcsolatok bővülése, az ingatlan- és jövedelemadatok automatizált hozzáférhetősége, valamint a pénzügyi adatok biztonságos megosztása egyszerre képes csökkenteni az adminisztrációs költségeket, növelni a versenyt és javítani az ügyfélélményt.

A jelen tanulmány abból az alapfeltevésből indul ki, hogy a versenyképességi fordulat, a termelékenység növelése és az ellenállóképesség erősítése nem érhető el pusztán állami támogatási programokkal vagy rövid távú keresletélénkítéssel. A tartós felzárkózáshoz olyan pénzügyi és szabályozási környezetre van szükség, amely a beruházások minőségét, a termelékenység növekedését, a fenntarthatóságot és a digitális átállást ösztönzi. Ennek jegyében a Magyar Bankszövetség az alábbi stratégiai területeken fogalmaz meg javaslatokat:

- 1.) **A versenyképességi fordulat alapja a választási ciklusoktól független, kiszámítható gazdaságpolitika és jogi szabályozás.**
- 2.) **A lakáshitelezés stratégiai ágazatként történő kezelése** a lakhatási mobilitás, a kínálatbővülés és a finanszírozhatóság javítása érdekében.
- 3.) **A Breuer Marcell Otthonfelújítási Program megvalósítása csökkentheti a lakásállományból eredő energiakitettség mértékét, javíthatja a magyar lakosság lakókörülményeit.**
- 4.) **A KKV-hitelezés versenyképességi eszközként való újragondolása,** különös tekintettel a digitalizációra, innovációra, a termelékenységnövelő beruházásokra és a generációváltás támogatására.
- 5.) **Szolgáltató állam és készpénzmentes gazdaság:** javaslatok az európai uniós jó gyakorlatokkal összhangban álló digitális állami ökoszisztéma kialakításával és a készpénzmentes gazdasággal kapcsolatban.

A tanulmány célja olyan, jórészt rövid távon megvalósítható javaslatok bemutatása, amelyek révén a pénzügyi szektor nem pusztán követi, hanem aktívan elősegíti Magyarország versenyképességi üvegplafonjának áttörését, ellenállóképességének erősödését és a fenntartható felzárkózási pályára való visszatérést.

2. TÁMOGATÓ JAVASLATOK

2.1. A versenyképességi fordulat alapja a választási ciklusoktól független, kiszámítható gazdaságpolitika és jogi szabályozás

A hosszú távú versenyképesség, ellenállóképesség és a fenntartható GDP-növekedés egyik alapvető feltétele a kiszámítható, hiteles és stabil gazdaságpolitikai környezet. A 2025-ben közgazdasági Nobel-díjjal kitüntetett Philippe Aghion szerint (Aghion et al., 2023) a gazdasági növekedés elsődleges forrása az innováció és a termelékenység javulása, amelyek kibontakozásához olyan intézményi és szabályozási környezet szükséges, amely támogatja a hosszú távú beruházási és innovációs döntéseket, valamint erősíti a gazdasági szereplők bizalmát. A kiszámítható és hiteles gazdaságpolitika ezért nem csupán a vállalati tervezhetőséget javítja, hanem közvetve a GDP növekedését is elősegíti.

Indokolt ezért a gazdasági tárgyú jogalkotás kiszámíthatóságának további erősítése, különösen a hatásvizsgálatok következetes alkalmazása, az érintett ágazatokkal folytatott érdemi szakmai konzultációk és a megfelelő felkészülési idő biztosítása révén. A gazdaságpolitika hitelességét erősítené, ha a vállalkozások működését érdemben befolyásoló szabályok – különösen az adózási és pénzügyi előírások – lehetőség szerint több évre előre ismert, kiszámítható pályát követnének. Ezzel csökkenthető a szabályozási kockázat, javulhat a beruházási hajlandóság, növekedhet a befektetői bizalom és erősödhet Magyarország tőkevonzó képessége.

A kiszámítható szabályozási környezet megteremtésének része az átmenetinek szánt, de hosszabb időn keresztül fennmaradó rendkívüli intézkedések fokozatos kivezetése is. Ennek kiemelt példája a bankszektor terhelő rendkívüli adók rendszere. A szektoradók közül a pénzügyi szervezetek terhelése a legmagasabb, 2026-ban a magyar hitelintézeti szektor előzetes kalkulációk szerint 494 Mrd Ft bankadót és extraprofitadót fizet, ezzel együtt az effektív adóráta 44%². A bankadó, az extraprofitadó és a tranzakciós illeték rövid távon hozzájárultak a költségvetési stabilitáshoz, tartós fennmaradásuk azonban mérsékli a hitelezési aktivitást, növeli a finanszírozás költségét és visszafoghatja a beruházásokat. Ezért indokolt a különadók rendszerének előre rögzített, átlátható kivezetési pályájának meghatározása, amely erősíti a gazdaságpolitika hitelességét, javítja a befektetői bizalmat és ösztönzi a bankrendszer aktívabb növekedési szerepvállalását.

2 Az adók tartalmazzák a jövedelem-típusú adókat (pl. társasági adó, innovációs járulék, helyi iparüzési adó) és a bankadót, illetve extraprofitadót, a vetítési alap az osztalék, bankadó és extraprofit adó nélküli adózás előtti eredmény.

Természetesen a különadók kivezetése önmagában csak az OECD és EU ország-jelentései által is kritizált problémahalmaz egy részére jelentene megoldást. A kamatstop hosszú távú fenntarthatóságával és alkotmányosságával kapcsolatban szakmai és jogi viták alakultak ki, jelenleg több eljárás van az Alkotmánybíróság előtt az ügyben. Szakmai javaslatunk a valóban rászoruló ügyfelek elkülönült kezelése a jelentős ingatlanvagyonnal és az átlagfizetés többszörösét kitevő jövedelemmel rendelkezőktől. A kistelepülési ATM telepítési kötelezettség és az ezzel összefüggő bankfióki működési szabályozás szintén a piaci folyamatokba való folyamatos beavatkozás része, ezáltal olyan hatékonysági problémákat okoz, amely a banki ügyfelek általános költségterhelésének növekedése irányába hat.

2.2. A lakáshitelezéssel mint stratégiai ágazattal kapcsolatos javaslatok

A versenyképességi fordulat szükségessége a háztartások szintjén is érzékelhető. Az MNB 2026 májusi lakáspiaci jelentése szerint 2025-ben az ingatlanárak reálértékben 19%-kal emelkedtek. Habár az Otthon Start Program érdemben javította a lakások elérhetőségét, a kínálat csak árban tudott alkalmazkodni a megnövekedett kereslethez az újonnan épülő lakások egyelőre alacsony darabszáma³ okán. Az Otthon Start Programnak ugyanakkor több előnyét is hangsúlyozzák a szakemberek, például a hitelígénylők valóban a fiatalabb korosztályhoz tartoznak, illetve az újépítésű ingatlanok beruházóit megfizethetőbb lakások építésére ösztönözte. A lakásfinanszírozáson keresztül a lakáspiac szereplőjeként a pénzügyi közvetítőrendszer kiemelt célja, hogy a lakhatásra vonatkozó társadalmi igény kielégítését minél kedvezőbb feltételek mentén tegye lehetővé az ügyfelei számára.

A 2014 óta bekövetkezett lakásár növekedés mellett egyre láthatóbb probléma a kínálati oldal szűkössége és a meglévő lakásállomány elavult energetikai állapota. Az ingatlanok energetikai korszerűsítésének időszerűségére a Magyar Bankszövetség 2021-es szakpolitikai javaslatai (A fenntartható bankolás 10 pontja, Becsei et al, 2021) is felhívták a figyelmet, azonban 2026 nyarára kézzelfoghatóvá váltak a jelenlegi állapot kedvezőtlen következményei. Ez utóbbi területek rendezéséhez egy kiszámítható, célzott és választási ciklusokon átívelő lakás- és korszerűsítési stratégia kialakítása jelentheti a megoldást. Ahhoz, hogy a bankszektor a lehető leghatékonyabban tudjon részt vállalni egy ilyen stratégia megvalósításában, a lakáshitelezési folyamatok további egyszerűsítése is szükséges.

A rendszerváltás óta most először állhatnak egyszerre rendelkezésre a jogi, technológiai és intézményi feltételek a lakáshitelezés és lakáspolitikai reformjához. Az új kormány egyik fontos vállalása a lakáspolitikai újragondolása, a jelenlegi

3 Lakáspiaci árak, lakásárindex, 2025. II. negyedév – Központi Statisztikai Hivatal.

eszközrendszer átalakítása, finomhangolása. A Wekerle Sándor Bér lakásépítési és Otthonfejlesztési Program (Portfolio, 2026) egy átfogó állami lakás-stratégia legfontosabb elemeit határozta meg, külön kiemelve a beruházói és vevőoldali finanszírozás kiszámíthatóságának fontosságát. Ezzel összefüggésben Becsei–Incze (2026) érvelése szerint a hazai lakásfinanszírozás 130 éves történetében jelenleg egyedülálló lehetőség kínálkozik arra, hogy az euró bevezetésével várhatóan kialakuló alacsonyabb piaci kamatszint kiváltsa a költséges állami kamattámogatási programokat. A szerzők megállapítása alapján ezen várható kamatszint statisztikailag szignifikáns mértékben közelítheti a támogatott konstrukciók által elérhető finanszírozási feltételeket, lehetővé téve egy célzottabb és hatékonyabb lakástámogatási rendszer kialakítását.

A lakásfinanszírozás javítása céljával a hazai szakmai diskurzus az utóbbi években elsősorban a törlesztőrészek indexálásának témáját kutatta. Kovács–Pásztor (2018), Kovács–Nagy (2020), Incze (2025) és Simonovits (2026) is a sztenderd annuitásos törlesztési módtól akár inflációval, akár életciklus-jövedelemváltozással, akár várható jövedelemnövekményekkel eltérített törlesztőrészekben látja a megfizethetőség javíthatóságának útját. A lakhatás kérdése az Egyensúly Intézet szakpolitikai munkájában (Egyensúly Intézet, 2026) is kiemelt figyelmet kapott; az intézet 2026 nyarán önálló javaslatcsomagot tett közzé a témában.

A támogatási eszközrendszer újragondolásával párhuzamosan célszerű a meglévő folyamatot is tovább javítani. Az elmúlt években a korábban teljes egészében papír alapú jelzáloghitelezési folyamat több lépése digitalizálódott, azonban továbbra is azonosíthatók olyan hiányosságok, amik miatt nem beszélhetünk a hatékonyság átütő erejű javulásáról. A családtámogatásokkal kapcsolatos életesemények még mindig csak személyesen jelenthetők be, a közjegyzői és ingatlan-nyilvántartási folyamatok körülményesek és költségesek, az ingatlan értékbecslések több mint 90%-a pedig továbbra is csak helyszíni szemle alapján készülhet el. Ezek mind olyan lépései a jelzáloghitelezési folyamatnak, amelyeket más EU-s országokban már évekkel ezelőtt digitalizáltak. Az állami digitális infrastruktúra – jelentős költségeket felhasználva – nagyrészt már hazánkban is kialakult, azonban ezek a megoldások egyelőre nem termelnek tényleges hasznót a gazdaság számára, gyakorlati hasznosságuk jelenleg korlátozott.

A beavatkozás jelentősége az ügyfelek számára

Az ügyfelek számára egy lassú és nehezen átlátható hitelhez jutási folyamat megnöveli az ingatlanvásárláshoz kapcsolódó bizonytalanságot, időbeni és pénzügyi kockázatot jelent (pl. megghiúsuló adásvételek), aránytalan adminisztratív terhet jelent különösen a támogatott hitelek igénylésekor. Mindez gyengíti a pénzügyi döntések minőségét és csökkenti a lakáspiaci mobilitást, miközben az ügyfelek-

kel szembeni fogyasztóvédelmi célok éppen a kiszámíthatóságot és az érthető ügyfelutat követelnék meg.

A beavatkozás jelentősége a bankszektor számára

Banki szempontból a hatékony jelzáloghitelezési folyamat a versenyképesség alapvető eleme, különösen olyan piacon, ahol a kamatmarzsok korlátozottak, a hitelezési kockázatvállalás szigorúan szabályozott, miközben az ügyfelek a biztonság és megfelelő tájékoztatás mellett a felesleges adminisztrációtól megszabadított digitális élményt várnak el a digitális bankolás legújabb szereplőjéhez igazodva. A folyamat hatékonyaság és a digitalizáció terén kibontakozó versenyt jól szemlélteti, hogy a nemzetközi versenytársak között többen, a közeljövőben már 100%-ban digitalizált lakáshitel folyamattal kívánják kiszolgálni az ügyfeleiket.

A hatékonyabb lakáshitelezés kedvező makrogazdasági hatása is jelentős lehet

A gyorsabb, kiszámíthatóbb és kevesebb kezdeti költséggel járó jelzáloghitelezés számos gazdaságélénkítő hatású folyamatot indíthat el. A jelzáloghitelezés hatékonyságának javulása általában növeli a hitelfelvevők arányát, csökkenti az átfutási időket és ösztönzőleg hathat a lakásépítési beruházásokra. Az Európai Jelzálogszövetség adatai szerint (EMF-ECBC, 2025) 2024. év végén Magyarországon a lakáscélú hitelállomány GDP-hez viszonyított aránya 7,5% volt. Ezzel szemben az eurozóna átlaga 38,8%, az EU 27 átlaga 38,3%, míg a V4 országok átlaga Magyarország nélkül 22,1%. A mutató tehát nem csak az EU-s átlaghoz, hanem a régiós országokhoz képest is alacsony, ennek emelkedése a gazdaság számára kívánatos lenne. Az állomány növekedését egy esetleges, hosszabb távon alacsonyabb kamatkörnyezet és a hatékonyabb folyamatok ösztönözhetik.

A nemzetközi tapasztalatok szerint (Kohlscheen et al., 2018) a lakásberuházások növekedése a gazdasági aktivitás egyik fontos hajtóereje: a lakásépítések bővülése közvetlenül növeli a GDP-t, miközben a kapcsolódó építőipari, feldolgozóipari és szolgáltatási tevékenységeken keresztül további növekedési hatásokat is generál. Mian et al. (2013) szerint a lakáscélú hitelállomány bővülése a lakásvásárlások és a kapcsolódó kiadások növekedésén keresztül élenkítheti a háztartási fogyasztást, amely a nemzetközi szakirodalom szerint a gazdasági növekedés egyik fontos közvetítő csatornája. A folyamatok átalakítása a pénzügyi közvetítőrendszer hatékonyságát is javítaná, pontosabb és személyre szabottabb kockázatértékelést, alacsonyabb nemteljesítő hitelállományt és ezáltal élenkebb versenyt, csökkenő kamatfelárat, magasabb hitelkeresletet eredményezhet.

Javaslatok a hatékonyabb jelzáloghitelezési folyamat kialakításához szükséges jogalkotói lépésekre

A javasolt beavatkozások többsége nem új intézmények létrehozására tesz javaslatot, hanem meglévő folyamatok egyszerűsítését célozza. Az alábbi javaslatok észszerű költségek mellett részben jogszabály módosítással, részben a már meglévő infrastruktúrákat érintő informatikai fejlesztésekkel rövid távon megvalósíthatók.

- 1. A célzott, választási ciklusokon átívelő támogatási programok a lakásvásárlók, a beruházók és a pénzügyi rendszer számára is kiszámítható környezetet teremtenek.**

Csak ott célszerű beavatkozni a gazdaságba, ahol szükséges, a többit megoldja a piaci verseny – a támogatott hitelezés és a lakástámogatások célzottabbá tétele növelheti az állami beavatkozás hatékonyságát. A választási ciklusoktól független, kiszámítható gazdaságpolitika a gazdaság minden szereplője számára előnyös. Az elmúlt időszak lakástámogatási politikáját a ciklikusság jellemezte, a választásokat megelőzően indultak olyan programok (bővebben lásd Becsei–Incze, 2026), amelyek kedvezményes kamatot kínálva jelentős hitelezési felfutást és lakáspiaci boomot eredményeztek, ennek következtében Európában egyedülálló mértékben gyorsítva az ingatlan áremelkedést. Paradox módon a lakhatási programok hatásaként sokak számára nehezebbé vált a lakásvásárlás, hiszen a támogatási programokban elsősorban a családtámogatásra jogosultak tudtak részt venni, viszont az áremelkedés hatásaival az arra nem jogosultak is szembesültek (Bereczki et al, 2025; Banai et al, 2021). Ezt a hatást mutatja be az OTP Jelzálogbank által publikált Lakóingatlan Értéktérkép (OTP Jelzálogbank, 2026), amely kiemeli, hogy a 2025. év elején indult számottevő árnövekedés az év során visszafogottabbá vált, és az Otthon Start Programmal összefüggésben indult meg újból. Emellett a választásokat követően a támogatási programok jellemzően szigorodtak, ezzel sokk-szerűen lassítva a hitelpiacot. Mivel a lakosság várakozásaiba az évek során beépült, hogy a választásokat megelőzően úgyis érkezik majd a piacinál kedvezőbb kamatozású kormányzati program, ezért számos ingatlanvásárlást halasztottak el ebből a megfontolásból. A ciklikusságból fakadó bizonytalanság a bankok mellett az építőipari beruházók helyzetét is nehezítette, hiszen a jelentős humán erőforrás-igényű iparágban kiemelt szerepe lenne a hosszú évekre előre tervezhető működésnek.

A korábbinál célzottabb (például az újlakás-vásárlást és használtlakás-korszerűsítést támogató) és hosszabb távon fenntartható támogatási programok kiegyensúlyozottabb hitelkínálatot, mérsékeltebb lakásáremelkedést és megfizethetőbb újlakásárakat eredményezhetnek.

2. A még szélesebb körben alkalmazható statisztikai értékbecsléssel költség-hatékonyabbá és gyorsabbá válik a folyamat.

A módszerről Horváth et al. (2016) közölt átfogó összefoglalást. Magyarországon először az OTP Bank vezette be a statisztikai értékbecslést a hitelezési folyamat részeként. Az ügyfelek körében gyorsan népszerűvé vált az új szolgáltatás, ami alacsonyabb díjak mellett csökkentette az ügyintézési időt, így a teljes hitelügyintézési idő akár egy héttel is rövidült. A statisztikai értékbecslés jelenleg csak a 25/1997 PM rendeletben meghatározott településeken alkalmazható: a hitelfelvétellel megvásárolni kívánt ingatlanak Budapesten, megyeszékhelyen, megyei jogú városban vagy a fővárosi agglomeráció területéhez tartozó településen kell lennie. A statisztikai értékbecslés alkalmazásának első éveiben a bankok nem tapasztaltak olyan kockázatot, ami az alkalmazási kör bővítése ellen szólna. A feltételek kockázatalapú rugalmasabbá tétele esetén a hitelígénylesek jelenleg csupán 6%-a esetén használt megoldás a hitelek több mint 15%-ában lenne alkalmazható.

Ehhez az alábbi módosítások szükségesek a bankok értékbecslési tevékenységét szabályozó miniszteri rendeletben, illetve a lakástámogatási rendeletekben:

- a) Jelenleg az állami kamattámogatású hitelek esetén statisztikai értékbecslés nem alkalmazható, mivel az ingatlan lakhatásra való alkalmasságát a bankoknak helyszíni szemlével kell ellenőriznie. Amennyiben legalább az újjépítési ingatlanok esetén ez a feltétel megszűnne, akkor ezen ügyletek esetén is használható lenne a statisztikai értékbecslés.
- b) A mostani szűkített településtípus helyett javasolt valamennyi város vonatkozásában lehetővé tenni a statisztika értékbecslés alkalmazását.
- c) A statisztikai értékbecslés alapja csak az előző naptári évi tranzakciós adatbázis. Az adatok frissülése csúszást okoz, az év elején ezért csökken az erre alkalmas ingatlanok száma. Ez a kedvezőtlen hatás elkerülhető, ha az előző naptári év helyett az előző 12 hónap tranzakcióit lehetne figyelembe venni.
- d) A statisztikai értékbecslés alkalmazására jelenleg akkor van lehetőség, ha legalább 10db időben és értékben egymáshoz közeli tranzakció valósult meg az adott területen. Álláspontunk szerint a statisztikai módszertan bizonyos településtípusok esetén akár 5 összehasonlítható tranzakció esetén is megbízható képet adhat.
- e) A statisztikai értékbecslést végzők (jellemzően a bankok) által hozzáférhető NAV tranzakciós adatok körének bővítése és minőségének javítása még tovább javíthatja a statisztikai modellek megbízhatóságát (Horváth et al, 2016).

A javaslat rövid távon megvalósítható, a statisztikai értékbecslés feltételrendszerét szabályozó miniszteri rendelet szükséges hozzá.

3. Az állami adatbázisokra alapozva olyan automatikus adatátadási folyamat alakítható ki, amellyel az ügyfelek felesleges adminisztratív terhei csökkenthetők, a szolgáltató állam képe erősíthető.

A támogatások és támogatott hitelek esetén számos olyan adatot kell az ügyfeleknek személyesen bejelenteni a banknak, amelyek az állami adatbázisokban rendelkezésre állnak (pl. 12 hetes várandósság, gyermekszületés, állandó lakcím létesítése). Az ügyfelek megszabadulhatnak az ügyintézés terhétől, az elmulasztott bejelentésekkel járó negatív adminisztratív és pénzügyi következményektől, amennyiben ezeket az adatokat a bankok automatikusan megkapnák. Az automatikus adatátadás csökkenti az adminisztrációs hibák és elutasítások kockázatát, így az ügyfelek nagyobb biztonsággal és kényelmesebben vehetnek igénybe támogatott konstrukciókat.

Javasolt az ügyfelek számára kényelmes és természetesen felhatalmazáson alapuló adatmegosztást lehetővé tevő, valamennyi lehetséges jövedelemtípusra kiterjedő, valós idejű jövedelemadatbázist létrehozni és kiváltani a sok ügyintézés és ellenőrzést igénylő papíralapú jövedelemigazolásokat. Ez gyorsabb, pontosabb és személyre szabottabb hitelbírálati folyamattal támogatná az ügyfeleket.

A fenti javaslatok megvalósítása esetén a közelmúltban kialakított digitális állami infrastruktúrák korábbinál jobb kihasználása révén erősíthető az ügyfelekben az a kép, hogy az állam dolgozik értük, és nem fordítva.

A javaslatok megvalósításához a digitális államról és a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabályok módosítása, illetve az adatátadáshoz szükséges adatkapcsolat kiépítése szükséges.

4. A közjegyzői folyamat digitalizációja kevésbé költséges és hatékonyabb hitelezési ügyfélutat eredményezne:

2026 májusában a Kormány elrendelte a közjegyzői működést szabályozó jogszabályok felülvizsgálatát⁴, amely lehetővé teszi a hitelezési folyamatokban jelenleg fontos szerepet betöltő közjegyzők közreműködésének áttekintését is. Ennek kapcsán javasoljuk, hogy a költséges és lassú adminisztratív folyamatot egy hitelbiztosítéki nyilvántartáshoz hasonló központi fogyasztói jelzáloghitel-nyilvántartás váltsa fel. A közjegyzők ennek részeként el tudnák végezni a jelzálogjog-bejegyzéssel kapcsolatos feladatokat is a hitelintézetek helyett.

4 A közjegyzőkről szóló 1157/2026. (V. 18.) Korm. határozat.

A csökkenő feladatok lehetőséget adnak a közjegyzői díjak csökkentésére (vagy akár arra, hogy a jelzálogjog bejegyzésben való közreműködés az alapdíj részét képezze) és a közjegyzők érdemi tájékoztató szerepének erősítésére. A közjegyzők megerősített, tényleges tájékoztató szerepe növeli az ügyfelek jogtudatosságát és csökkenti a későbbi jogviták kockázatát – a tájékoztatók szövegét a Magyar Nemzeti Bank és a bankszektor bevonásával célszerű kidolgozni. Szintén az érintett szereplők együttműködése mentén javasolt kidolgozni a támogatott hitelek esetén már alkalmazott okiratmintákat a piaci hiteleknél is. A közjegyzői közreműködés a jelzálogbejegyzés újrapozicionálása és az E-ING folyamatokban való aktívabb szerepvállalás révén hosszú távon is stabil eleme lehet a magyar jelzáloghitelezésnek.

A megvalósításhoz a közjegyzői tevékenységet és díjazást szabályozó jogszabályok módosítása, illetve az adatátadáshoz szükséges adatkapcsolat kiépítése szükséges.

5. Működő, konzisztens adatokat tartalmazó elektronikus ingatlannyilvántartási rendszerhez, a továbbfejlesztett E-ING-hez való digitális kapcsolódás hatékonyabb lakáshitelezést tehet lehetővé.

Az új ingatlan-nyilvántartási eljárás az eredeti reményekkel ellentétben a banki és hitelfelvevői tapasztalatok szerint nem egyszerűsíti, hanem lassítja, drágítja és bonyolultabbá teszi a banki lakáshitelezési folyamatot. A biztonságosan működő auditált banki rendszerek és az automatizált folyamatok egy digitális kapcsolat esetén segíthetnek megvalósítani az eredeti célt és hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a banki ügyekben kockázatok nélkül alkalmazni lehessen az automatikus döntéshozatali eljárást.

A megvalósításhoz az ingatlannyilvántartási jogszabályok módosítása mellett az E-ING rendszer teljes körű auditja, majd finomhangolása és az E-ING-bankok közti adatkapcsolat kialakítása szükséges. Javasoljuk továbbá, hogy a bankok továbbra is jogi képviselő nélkül járassanak el a jelzáloghitelezési folyamataik során, amihez a korábban hatályos ingatlan-nyilvántartási törvény 32. § (5) bekezdése szolgálhat alapul⁵.

5 az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 32. § (5) bekezdése: „Jelzálogjog alapítására, módosulására és megszűnésére vonatkozó bejegyzés olyan magánokirat alapján is teljesíthető, amelyet a nyilatkozattevő hitelintézet – nevének feltüntetésével – szabályszerűen és nyilvánvalóan azonosítható módon írt alá. Amennyiben a jelzálogjog jogosultja hitelintézet, jelzálogjog bejegyzése alapjául szolgálhat az adós közokiratba foglalt egyoldalú tartozáselismerő nyilatkozata is, feltéve, hogy az tartalmazza a zálogtárgyat, a biztosított követelést és a bejegyzett jogosult bejegyzési engedélyét.”

3. BREUER MARCELL OTTHONFELÚJÍTÁSI PROGRAM

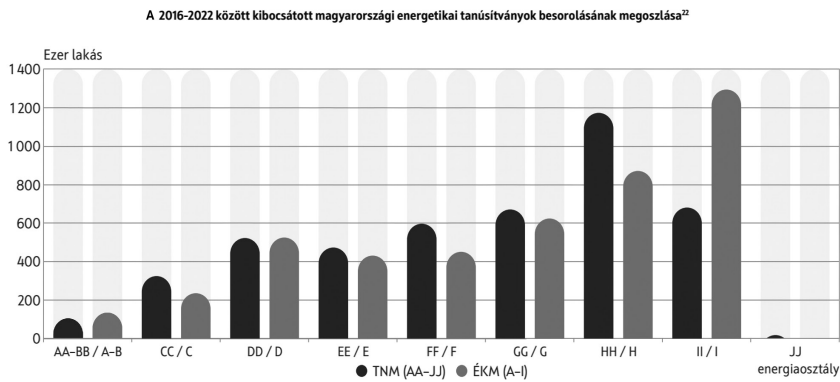
Az Európai Unió energiafogyasztásának 40%-a valamilyen formában az épületekhez kapcsolódik. Az Európai Bizottság az Európai Zöld Megállapodás (European Green Deal) keretében 2020-ban életre hívott Új Európai Bauhaus (New European Bauhaus) és Korszerűsítési Hullám (Renovation Wave) elnevezésű épületkorszerűsítési kezdeményezései hasonló adatokat mutatnak be: az EU-tagországok teljes energiafelhasználásának 40%-áért, az ebből származó üvegházhatású gáz kibocsátásnak 36%-áért az épületek felelősek. A kedvezőtlen helyzet elsődleges kiváltó oka az elöregedett épületállomány (az összes épület 85%-a 2001 előtt épült), amelynek többsége nincs összhangban a modern energiahatékonysági követelményekkel. Ezek a korszerűtlen ingatlanok az ingatlanállomány kétharmadát teszik ki, mindeközben éves szinten csak 1%-uk esik át energetikai szempontú felújításon. Az Európai Bizottság álláspontja szerint „az EU-nak sürgősen arra kell összpontosítania, hogy miként lehetne épületeinket teljes életciklusuk során energiahatékonyabbá, alacsonyabb szén-dioxidkibocsátásúvá és fenntarthatóbbá tenni”. Az épületállomány korszerűsítése jelentősen hozzájárulhat a klímaváltozás elleni kezdeményezések sikeréhez. Az Új Európai Bauhaus kezdeményezés 2020-as elindulása óta több geopolitikai esemény és extrém időjárási időszak tette a hétköznapi ember számára is kézzelfoghatóvá a klímaváltozás kedvezőtlen hatásait, amelyet Magyarországon a kedvezőtlen épületenergetikai állapotok tovább erősítettek. A helyzetet 2026 nyarán értékelve megállapítható, hogy az extrém időjárással összefüggő energiaválság egyik legfontosabb tanulsága, hogy Magyarország energia- és ellátásbiztonsága nem kizárólag az energiaforrások diverzifikálásával növelhető, ahhoz elengedhetetlen az energetikai infrastruktúra fejlesztése és ezzel párhuzamosan az ingatlanállomány energetikai korszerűsítése, hiszen a legolcsóbb energia az, amelyet az ország energiahatékonysági beruházások révén el sem fogyaszt.

Az európai országokra vonatkozó kedvezőtlen jellemzők Magyarországra hatványozottan igazak, ennek az állapotnak földrajzi és történelmi okai is vannak. Az állomány közel 80%-a 1990 előtt épült, ebből adódóan a lakóingatlan-állomány tetemes része elöregedett és energetikai szempontból korszerűtlen. A probléma nagyságát jól szemlélteti, hogy az 1959 előtt épült épületekben az energiafogyasztás mértéke háromszoros, a fűtési energiaigény mértéke négyszeres az új ingatlanokhoz képest. Az építési technológiák változásából és a lakóépületek funkcionalitásával kapcsolatos gondolkodás változásából adódóan az 1976-1989 között épült ingatlanok energetikai mutatói már némileg kedvezőbbek, azonban a fogyasztásuk még mindig kétszeres, a fűtési energiaigényük két és félszeres az új lakásokhoz viszonyítva. A magyar lakóingatlan-állomány rossz energetikai állapotát az energetikai tanúsítványain alapuló statisztikák is alátámasztják. A Központi Sta-

tisztikai Hivatal által a 2016-2023 között kibocsátott tanúsítványok nyomán publikált adatok alapján a 2023-ig hatályos osztályozás szerint a lakások valamivel több mint 9%-a tartozott a legkedvezőbb (AA–CC), míg 15%-a a legkedvezőtlenebb (II–JJ) osztályokba. A 2023-tól hatályos ÉKM új rendelet szerinti besorolást alapul véve még több ingatlan vált rossz besorolásúvá, az A–C osztályokba csak 8%, az I osztályba pedig a lakások 28%-a tartozott.

1. ábra

2016-2022 között kibocsátott magyarországi energetikai tanúsítványok besorolásának megoszlása



A korábban indított állami energetikai korszerűsítési kezdeményezésektől várt valódi áttörés elmaradt, ami több tényezőre vezethető vissza. Egyrészt a programok nem egy hosszú távú, átgondolt és szükség esetén finomhangolt korszerűsítési stratégia részeként, hanem sokkal inkább választási ciklusokhoz igazodó szempontok mentén jöttek létre, másrészt a kezdeményezések az átlagos háztartás számára túl bonyolultak és nehezen követhetők voltak. Az ügyfélnek külön kell energetikust, kivitelezőt és finanszírozást keresnie, miközben az igénybevehető támogatási programok dokumentációs igénye sok esetben túlzó volt. Emellett a programok jellemzően két végletes megközelítést követtek, vagy valós energetikai célok nélkül ösztönözték az ingatlanfelújításokat, aminek az a következménye, hogy inkább a könnyebben kivitelezhető és látványosabb esztétikai felújítások valósultak meg, vagy olyan mélyfelújításhoz kötötték a programban való részvételt, ami a folyamat összetettsége és a magasabb önerő elvárások miatt is csökkentette a potenciális résztvevők számát.

A fentiekre tekintettel javasolt egy olyan nemzeti épületfelújítási stratégia kidolgozása, amely kormányzati ciklusokon átívelő módon, legalább 15 éves időtávon

kijelöli a hazai lakásállomány energetikai megújulásának mérföldköveit az alábbi alapelvek mentén:

- egyszerűbb ügyintézés és modularitás,
- fenntartható finanszírozási és megtakarítási konstrukciók, a banki ökoszisztémák előnyeinek felhasználásával,
- a hazai KKV értéklánc szerepének erősítése.

A programot célszerű Breuer Marcellről, a 20. század egyik legismertebb magyar építészéről elnevezni, akinek a neve egyszerre kapcsolja össze a magyar építészeti hagyományt, a nemzetközi innovációt és a jövőbe mutató gondolkodást. Ahogyan Breuer munkássága az épített környezet megújításáról szólt, úgy a javasolt program célja is a magyar épületállomány korszerűsítése, fenntarthatóbbá és energiahatékonyabbá tétele.

A Breuer Marcell Otthonfelújítási Program egyszerre célozná a legrosszabb állapotban lévő köz- és magánépületek mélyfelújítását, valamint a kevésbé rossz állapotban lévő épületek további energetikai korszerűsítését. Ez összhangban lenne a nemzetközi energetikai és épületfelújítási gyakorlatokkal. A Renovation Wave szerint az épületfelújítás az egyik legnagyobb helyi foglalkoztatási potenciállal rendelkező zöld ágazat, mivel döntően helyi vállalkozások végzik a munkát. Ezért egy jól kialakított program nem egy elszigetelt energiahatékonysági program lenne, hanem együttal iparpolitikai és KKV-stratégiai kezdeményezés is.

I. Egyszerűbb ügyintézés, adatalapúság és modularitás

- 1) Egyetértünk abban, hogy a gyors és nagymértékű változás az ingatlanállomány mélyfelújításával érhető el, azonban ennek bonyolultsága, idő- és forrásigénye sokszor azzal jár, hogy a tulajdonosok inkább bele sem kezdenek a korszerűsítésbe. Miközben a több év alatt, több lépésben, de előre definiált elvek mentén megvalósuló korszerűsítések a mélyfelújítás egyszerű alternatívái lehetnek. Javasoljuk, hogy a szabályozás kialakításakor az MNB zöld tőkekövetelmény- kedvezményprogramjában felsorolt egyedi energiahatékonysági intézkedéseket vegyék alapul.
- 2) A program hatékonyságát az EU által is jó gyakorlatnak tartott Nemzeti One-Stop-Shop hálózatra lehetne alapozni, ez a működési modell a RenoPont kezdeményezéssel hazánkban is megjelent.
- 3) **Az ingatlanállomány korszerűsítéséhez szükséges banki szerepvállalás alapja az energetikai adatokhoz való tömeges, ingyenes hozzáférés biztosítása jogszabályi felhatalmazás alapján:** Az ingatlanállomány korszerűsítése szempontjából kulcskérdés az energetikai adatokhoz való gyors hozzáférés

biztosítása. Az ezt célzó EU-s jogi szabályozás (EPBD IV) implementációja-kor javasoljuk az adathozzáférés feltételrendszerét úgy kialakítani, hogy az irányelv 22. cikk (2) bekezdésével összhangban a pénzügyi intézmények számára könnyű és díjmentes hozzáférést biztosítanak a teljes energetikai tanúsítványhoz. Az energetikai adatok gyors elérhetősége lehetővé teszi, hogy az ügyfelek kedvezőbb zöld finanszírozási konstrukciókhoz jussanak, és meg-alapozott döntést hozzanak ingatlanuk korszerűsítéséről, indokolatlan plusz költségek nélkül.

A megvalósításhoz az energetikai adatokhoz való hozzáférést szabályozó jog-szabályok módosítása szükséges.

4) Javasoljuk, hogy az energetikai tanúsítványok készítésében a hitelintéze-tek és szakosított hitelintézetek szerepe erősödhessen

A bankok szigorú tevékenységi korlátok között működnek. A korábban em-lített Nemzeti One-Stop-Shop hálózat kialakításának egyik alapja lehetne, ha a hitelintézetek és szakosított hitelintézetek jogosultak lennének hiteles energetikai tanúsítvány készítésére, akár önállóan, akár ingatlan értékbecs-lési tevékenységük részeként.

5) Társasházi felújítások támogatása

- A társasházak felújítása különösen fontos. Ehhez kapcsolódóan három fő kihívást azonosítottunk: (1) a társasházi döntéshozatali szabályok kihí-vássá teszik az energetikai célú beruházások megvalósítását, (2) az állami energiavásárlási támogatások csökkentik a tulajdonosok beruházási haj-landóságát, (3) a nagy léptékű beruházási programok állami költsége ma-gas, ezért hosszú távú fenntarthatóságuk kérdéses; emellett dömpingszerű megjelenésük a felújítási költségek inflációjához vezethet.
- A javaslatunk ezért az alábbi:
 - A társasházak korszerűsítéséhez elengedhetetlen finanszírozási felté-telek megteremtése mellett az energiahatékonysági célú beruházáso-kat támogató döntéshozatali szabályok kialakítását is szorgalmazzuk. Ahogy arra Becsei et al. 2021-es tanulmányában rámutatott, illetve az Egyensúly Intézet friss szakpolitikai javaslatcsomagja is kiemeli, még számos társasházi korszerűsítési kezdeményezés az egyhangúsághoz kötött döntéshozatal miatt nem valósulhat meg. A társasházi törvény 24. § lehetőséget teremt arra, hogy a működés során felmerülő költsé-gek viselésének rendjéről az arányosság elvén túllépve, szabadon álla-podjanak meg, azonban ezzel egyidejűleg a döntéshozatali szabályok nem válnak rugalmasabbá.

- Olyan energetikai beruházásokat támogató programra van szükség, amely az ingatlantulajdonosok havi költségeit nem növeli érdemben, ellenben támogatja az energetikai hatékonyság növekedését.
- Meg kell valósítani azt a pénzügyi keretrendszert, amelyben az állami és európai uniós források mellett a magánszektor forrásai is érdemben bevonhatók válnak. Ehhez más uniós országokban már megvalósult programok tapasztalatait is érdemes lehet felhasználni.

JESSICA ESETTANULMÁNY – LITVÁNIA

A litván JESSICA program az EU egyik legsikeresebb, társasházak energetikai felújítását célzó programjának tekinthető. Az EUEPO (2019) összefoglalójából kiderül, hogy a program kedvezményes finanszírozással támogatta a szovjet időkben épült lakásállomány korszerűsítését. Kiemelt kihívás volt a program indulásakor, milyen jogi környezet tudja a társasházi közös döntéshozatalt az energetikai beruházások megvalósulásának irányába elmozdítani, valamint hogyan kezeljék a fűtéstámogatásra jogosultak, azaz rövid távon a korszerűsítő beruházásokban pénzügyileg nem érdekeltek helyzetét.

Az EIB-vel közös mintaprogramban Bernatonis (2025) összefoglalója szerint kulcselem volt, hogy a beruházás elfogadásához elegendő volt a társasház egyszerű többségének döntése, a hitelkötelezettség az ingatlanhoz kapcsolódott (és így tulajdonosváltás esetén az új tulajdonosra szállt át), valamint, hogy a törlesztőrészeket úgy alakították ki, hogy az energiamegtakarítással együtt a lakók összesített havi terhe érdemben ne haladja meg a felújítás előtti energiafelhasználási költségeket.

Bernatonis (2025) tárgyalja a program finanszírozásának pénzügyi modelljét is. Bemutatja, hogy az eredetileg tőkeáttétel nélkül, teljes mértékben publikus forrásokból finanszírozott modellbe hogyan vontak be az energetikai hitelek jövőbeni pénzáramai, mint fedezetek mellett további finanszírozást (Pre-financing), majd a modell hogyan fejlődött tovább az értékpapírosítás irányába. A program pénzügyi szempontból is újdonságot hozott tehát, a finanszírozási keretrendszer, a pénzügyi rendszer magánforrásainak bevonásával, az ehhez szükséges fedezeti és garanciarendszerek megteremtésével.

A szükséges jogi reformokról EIB (2009) közölt bemutatót.

II. Fenntartható finanszírozási és megtakarítási konstrukciók a banki ökoszisztémák előnyeinek kihasználásával

A program hosszú távú fenntarthatóságát és a lakosság elkötelezettségének növelését az alábbi elemek együttes hatása biztosíthatja:

1. Kamattámogatott zöld hiteltermék és vissza nem térítendő támogatás kombinációja,
2. Az energetikai korszerűsítést szolgáló lakáscélú megtakarítások ösztönzése állami támogatásra jogosult zöld lakástakarékpénztári termék kialakításával,
3. Az MNB zöld tőkekövetelmény-kedvezményprogramjának hosszabb távú fenntartása javítja a zöld hiteltermékek tervezhetőségét.

1. Kamattámogatott zöld hitel:

Az energiahatékonysági beruházások egyik legnagyobb akadály a szükséges kezdőtőke hiánya. A korszerűsítések hosszú távon jelentős rezsimegtakarítást eredményeznek, azonban a beruházási költségek sok háztartás számára egyszerűen nem finanszírozhatók. Ezért a program sikerének kulcsa egy olyan kiszámítható és széles körben hozzáférhető finanszírozási konstrukció, amely a vissza nem térítendő támogatások előnyeit ötvözi a kedvezményes hitelnyújtás fenntarthatóságával. A kamattámogatott zöld hitel emellett hatékonyan kapcsolódhat az Európai Unió energiahatékonysági és klímavédelmi célokat szolgáló forrásaihoz is, mivel lehetővé teszi, hogy az uniós támogatások ne kizárólag egyszeri vissza nem térítendő juttatásként, hanem a magánforrásokat és banki finanszírozást is mozgósító pénzügyi eszközként hasznosuljanak. Ezáltal ugyanazon közpénzügyi forrás nagyobb beruházási volument generálhat, gyorsítva a hazai lakóépület-állomány energetikai megújulását és erősítve a program hosszú távú fenntarthatóságát.

- **A Program első szakaszában** a korszerűsítések finanszírozását egy vissza nem térítendő támogatásból (5 millió forint) és kamattámogatott hiteltől (15 millió forint) álló termék támogatná.
- **Az eurócsatlakozást követően** változatlan kamattámogatási mértéket és az euróövezeti kamatszinthez való közeledést feltételezve az ügyfélkamat érdemben csökkenthető, akár a francia ökokölcsön (éco-PTZ) évi fix 0%-os kamatszintjére is. A francia modell arra példa, hogy a felújítások mértékétől függ a támogatott hitel maximális mértéke: egyszerűbb intézkedések esetén 15e EUR, míg teljes körű energetikai felújítás esetén 50e EUR. Egy belga példa (Flandria–Mijn VerbouwLening) arra mutat rá, hogy a kamatszint a hitelfelvevők jövedelmi kategóriája alapján elkü-

löníthető, így a szűkös állami erőforrások célzottabban hasznosíthatóak az alacsonyabb jövedelmű háztartások támogatása érdekében. Megfontolandó lehet a litván példára építve olyan új konstrukció kidolgozása is, amely széles körű banki részvétel mellett hazai és uniós, banki, befektetői és állami forrást egyaránt fel tud használni.

2. Javasoljuk államilag támogatott zöld lakástakarék kialakítását az energetikai korszerűsítést célzó megtakarítások ösztönzése érdekében:

Javasoljuk, hogy a program egyik pilléreként vezessenek be újra egy állami támogatással ösztönzött, kifejezetten energetikai célú lakástakarékpénztári konstrukciót.

A lakóépület-állomány energiahatékonysági megújítása több évtizedes feladat, amelynek sikeres megvalósításához a közvetlen állami támogatások és kedvezményes hitelprogramok mellett elengedhetetlen a lakossági öngondoskodás és az előtakarékoskodás ösztönzése is. A korábbi lakástakarékpénztári rendszer bizonyította, hogy alkalmas a háztartások hosszú távú megtakarításainak mozgósítására és a lakáscélú beruházásokhoz szükséges önerő képzésére.

Az új konstrukciót célzottan javasolt kialakítani. Az állami támogatás elsősorban energiahatékonysági beruházásokhoz kapcsolódjon, így különösen:

- épületszigetelési munkákhoz,
- nyílászárócseréhez,
- fűtéskorszerűsítéshez,
- hőszivattyús rendszerek telepítéséhez,
- hővisszanyerős gépi szellőztető rendszerek telepítéséhez,
- megújuló energiaforrások alkalmazásához,
- komplex épületenergetikai felújításokhoz.

3. Javasoljuk az MNB Zöld Tőkekövetelmény-kedvezményprogramjának hosszabb távú, több éves időtávra történő meghirdetését és fenntartását:

A program jelenlegi, jellemzően rövidebb időszakokra történő kiterjesztése korlátozza a hitelintézetek hosszú távú termékfejlesztési és üzleti tervezési lehetőségeit. Egy előre jelezhető, legalább 5 éves időhorizonttal működő szabályozói ösztönző elősegítené, hogy a bankok stabilan és kiszámítható feltételek mellett kínáljanak energiahatékonysági célú, kedvező kamatozású zöld hiteltermékeket. A hosszabb távú szabályozói elköteleződés erősítené a piac bizalmát, csökkentené a termékfejlesztési kockázatokat, valamint hozzájárulna ahhoz, hogy az energiahatékonysági beruházások finanszírozása a bankszektor tartós és szervesen beépülő üzletágává váljon.

4. Magyarország építsen az európai energetikai tanúsítványrendszer reformjában rejlő lehetőségekre:

Az EPBD (Energy Performance of Buildings Directive) a 2024/1275 irányelv részeként valósul meg. Az új irányelvet 2024. május 8-án hirdették ki, és 2024. május 28-án lépett hatályba. Az új szabályozás alapján az energetikai tanúsítvány a jövőben már nem csupán információs dokumentum lesz, hanem konkrét felújítási javaslatokat tartalmaz a tulajdonosok számára, illetve támogatási és finanszírozási programok alapjául szolgálhat. Minden tagállamnak digitális energiahatékonysági adatbázisokat kell létrehoznia, amelyekből monitoring végezhető, célzott támogatások adhatók. Emellett korszerűsítési útlevél készülnek (Renovation Passport), amelyek az új rendszer talán legfontosabb elemeként, többlépcsős felújítási tervet és beruházási ütemtervet és várható energiamegtakarítást tartalmaznak, egyúttal bemutatják a kapcsolódó finanszírozási lehetőségeket is.

A korszerűsítési útlevél gyakorlati megvalósítására jó példa Dánia, ahol az energetikai tanúsítványokat kiegészítették egy cselekvési útmutatóval, amely számításokon keresztül levezeti és kiemeli a beruházás várható összegét és évente megspórolható becsült rezsiköltséget is. A dán példa egyúttal bemutatja azt is, hogyan lehet egy energetikai ökoszisztémába integrálni a finanszírozás mellett az energetikai audit (Botjek) és a személyre szabott megtakarítási kalkulátor (Totalkredit) kérdését is.

A Breuer Marcell Otthonfelújítási Programra vonatkozó javaslatunkkal olyan keretrendszer kidolgozását kívánjuk elősegíteni, amely az elavult hazai lakásállomány energetikai megújítását helyezi előtérbe, időtávja pedig kellően hosszú ahhoz, hogy választási ciklusokon átívelve folyamatos és kiszámítható lehetőséget biztosítson a lakhatási célú beruházásokat tervezők számára. Nem célunk konkrét energetikai megoldásokra vonatkozó javaslatokat tenni, ugyanakkor kiemelten fontosnak tartjuk a program pénzügyi fenntarthatóságát, mivel megítélésünk szerint jelentős részben ez biztosíthatja a választási ciklusokon átívelő működés feltételeinek teljesülését.

4. A KKV-KAL MINT STRATÉGIAI ÁGAZATTAL KAPCSOLATOS JAVASLATOK

4.1. Áttekintés

A KKV-szektor gazdasági jelentősége megkérdőjelezhetetlen. Az Európai Bizottság 2026-os országjelentése (EB 2026) szerint a foglalkoztatottságból 71,2%, a bruttó hozzáadott érték előállításából 52,8% részesedése van a teljes szektornak. 2025. év során a szektor recessziót tapasztalt, a hozzáadott érték előállítása (reálértéken) harmadik éve csökkent (–4,5%, amely az EU legalacsonyabb értéke 2025-ben), míg a foglalkoztatás stagnált. Mind az országjelentés, mind az Európai Bizottság KKV-król szóló 2026-os jelentése (Lagüera González et al, 2026) a digitális ökoszisztémát említi hazai pozitívumként: az egyetlen olyan terület, ahol a hozzáadott érték (+0,2%) és a foglalkoztatás (+2,6%) is nőni tudott. Ez arra utal, hogy a tudás- és technológiaintenzív tevékenységek a magyar KKV-szektor egészénél ellenállóbbnak bizonyultak a kedvezőtlen makrogazdasági környezetben. A jelentés (Lagüera González et al, 2026) szerint a tudásintenzív vállalatok súlya elmarad a vezető tagállamokétól, a vállalkozások pedig elsősorban a munkaerőköltségek, a szakemberhiány és a piacszerzés területén érzékelnek érdemi korlátokat – a finanszírozás nem tartozik közéjük.

A hazai KKV-szektor beruházásait és finanszírozását vizsgálta Hortoványi (2026). A finanszírozás kapcsán megállapította, hogy annak elérhetősége nem jelent általános és valós korlátozást a KKV-k beruházásai előtt. Habár az adminisztrációs kötelezettségek kihívást jelentenek, a különböző támogatott programok – például a Széchenyi Kártya – érdemben bővítik az elérhető finanszírozási lehetőségeket. Kiemelendő, hogy a finanszírozott vállalatok válság esetén reziliensebb működésről tesznek tanúbizonyságot (Kuti-Tiszberger, 2026). Ez vélhetően professzionálisabb működésüknek is tulajdonítható, amelyhez a finanszírozással összefüggő elvárásoknak való megfelelés is hozzájárulhat.

A KKV-hitelezés hazai történetét vizsgálta Csubák–Fejes (2014). Rámutatnak, hogy a hazai KKV-hitelezés csak a 2000-es évektől vált a bankszektor meghatározó üzletágává. A 2008-as válságot követően a hitelezés jelentősen visszaesett, majd fokozatosan újraindult, egyre jelentősebb állami és jegybanki támogatási elemek mellett.

Az elmúlt 10–15 évben a KKV-k finanszírozása gyökeresen átalakult. A korábbi, elsősorban piaci alapú finanszírozást különböző uniós vagy hazai forrásból támogatott konstrukciók egészítették ki. Napjainkban a támogatott konstrukciók széles körű felhasználhatóságának köszönhetően a KKV-k számára jellemzően

már nem az elérhető források mennyisége, hanem egyéb feltételek (pl. a fedezet vagy a finanszírozni kívánt cél stb.) jelentik a kihívást.

Az Állami Számvevőszék a 2013–2018 közötti időszakban vizsgálta a KKV-hitelezés gazdaságfehérítésre gyakorolt hatását (Pulay et al., 2020). Habár a hitelezésnek a kifehéredésben játszott szerepét egyértelműen nem azonosították, megállapították, hogy a hitelfelvétel önmagában hozzájárul a kifehéredéshez: hitelfelvételhez a vállalkozásnak legális jövedelemmel kell rendelkeznie. A kifehéredő kisvállalkozások támogatása a hitelezés kockázatának csökkentésén keresztül (pl. fix kamatláb) Pulay et al. (2020) szerint megtérülő, ezért az állam részéről indokolt. Két szektort vizsgálva (mezőgazdaság és építőipar, mint a szürkegazdaságnak leginkább kitett területek) arra jutottak, hogy a támogatott konstrukciók javítani tudták a hitelezés dinamikáját. A mezőgazdaságban azonban az időjárás és egyéb tényezők olyan mértékben befolyásolták a termelést, hogy nem lehetett egyértelmű összefüggést kimutatni a támogatások és a kibocsátás bővülése között. Az építőiparban ugyanakkor a szerzők megállapítása szerint továbbra is jelentős lehetőség kínálkozik a kisvállalkozások tevékenységének – akár hitelezési eszközökkel történő kifehéredésére.

A KKV-szektor finanszírozásának egyik legnagyobb kihívása a digitalizáció, a know-how vásárlás és a K+F tevékenység. Williamson (1988) alapművében vállalati pénzügyi megközelítésben a fedezetek „újrafelhasználhatósága” (redeployable) szempontjából rendszerezi a kérdést. Központi állítása, hogy ahogy növekszik az eszközök vállalati specifikussága (ezzel csökken az újrafelhasználhatósága), úgy egyre inkább a közvetlen kontrollt biztosító tőkealapú finanszírozás az előnyben részesített megoldás, a hitelalapú finanszírozással szemben.

Hortoványi (2026) azonosítja az immateriális javak finanszírozhatóságának négy alapvető problémáját, amelyek számottevő korlátot jelentenek a hitelalapú finanszírozás esetén. Az EU Szellemi Tulajdon Hivatala (EUIPO) is hasonló következtetésre jutott (EUIPO, 2026), kiemelve, hogy az EU-ban a szellemi tulajdon-intenzív KKV-k finanszírozási rése mintegy 70–150 milliárd euróra becsülhető. Becslésük szerint, ha a megfelelő közzétételekre, értékelésre, kockázatmegosztásra vonatkozó infrastruktúra kiépülne, reálisan évi 30–120 milliárd euró új finanszírozás lehetne mozgósítható európai szinten erre a célra. Az intézkedés hatása az EU GDP-jére 0,4%–4,2% körül lenne.

Az EUIPO öt *stratégiai prioritást* javasol a szellemi tulajdon alapú finanszírozás előmozdítására Európában: (1) a szellemi tulajdon láthatóbbá tétele a vállalati beszámolóokban; (2) egységes értékelési keretrendszer kialakítása; (3) garancia és kockázatmegosztási eszközök bevezetése; (4) központi adatbázisok, zálogjogi nyilvántartások létrehozása; (5) az intézményi koordináció erősítése (EUIPO, 2026).

A bemutatott eredmények arra utalnak, hogy a KKV-k finanszírozásában elsősorban a források célzottága, valamint az innovatív, szellemi tulajdonra és egyéb immateriális jóságokra épülő beruházások finanszírozhatóságának javítása tekinthető kiemelten fontos szakpolitikai feladatnak.

4.2. Javaslatok a KKV-k finanszírozásának javítására

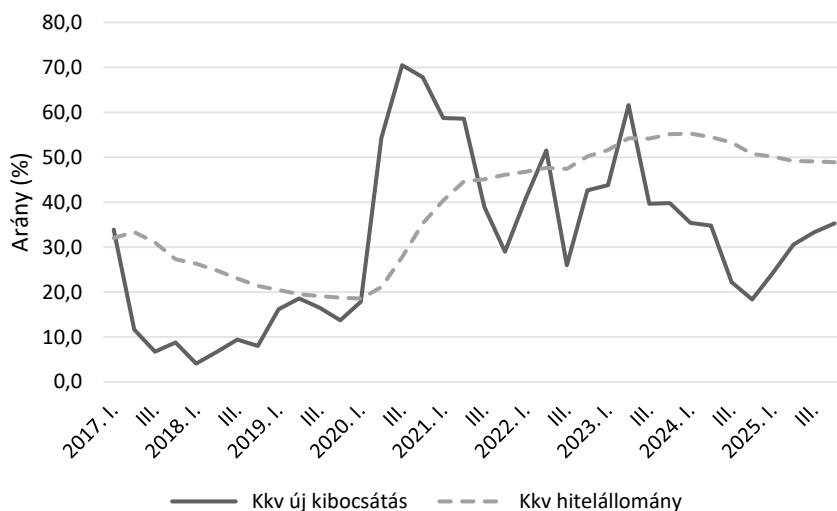
A hazai KKV-k esetén a probléma elsősorban nem a források hiánya. A magyar bankrendszer tőkeerős, a finanszírozási kapacitások rendelkezésre állnak, és a következő években jelentős uniós források is támogathatják a versenyképesebb gazdasági modell kialakítását. Ezt figyelembe véve *az alábbi javaslatokat* fogalmaztuk meg.

4.2.1. A kamattámogatási intézményrendszer átalakítása

A KKV-szektor hitelezése jelenleg jelentős részben támogatott formában zajlik. Az MNB adatai szerint (MNB, 2026a) a teljes KKV-hitelkibocsátás mintegy egyharmadát valamilyen támogatott konstrukció tette ki az elmúlt negyedévek során.

2. ábra

A támogatott hitelek aránya a KKV-hitelek új kibocsátásán, valamint a hitelállományon belül, 2017–2025.



A 2. ábrán látható módon a támogatott hitelek aránya növekvő trendet mutat, és jelenleg a teljes KKV-hitelállomány nagyjából felét teszi ki. Az MNB a 2026. júniusi Pénzügyi Stabilitási Jelentésben (MNB, 2026a) kifejti, hogy a programokba újonnan bevont vállalkozások szűk köre limitálja a közvetlen reálgazdasági hatást, valamint, hogy bár a piaci kamatszinteken történő refinanszírozás érdemi kamatteher-növekedést jelentene a vállalkozások számára, aggregált szinten a támogatott hitelállomány-lejáratokat jórészt fedezné az ugyanezen vállalatokhoz kapcsolódó betétállomány.

Kiemelendő továbbá a beruházási hitelek és a forgóeszköz-hitelek egymáshoz viszonyított aránya. Az MNB adatai szerint (MNB, 2026b) 2020-ban jóval több beruházási hitelt folyósítottak, mint forgóeszköz-hitelt. 2022 végétől kezdődően azonban gyakran meghaladta a forgóeszköz-hitelek folyósítása a beruházási hitelekét, 2025-ben pedig már trendszerűen is a forgóeszköz-hitelek magasabb folyósítási volumene volt jellemző. Habár a statisztika a teljes KKV-hitelyújtásra vonatkozik, a támogatott hiteleken belül – azok 2026. június közepi kivezetéséig – a teljes piacnál jóval nagyobb szeletet képviseltek a támogatott likviditási célú hitelek. A sajtó (például Portfolio.hu, 2026) ennek kapcsán egyenesen „kiterjedt arbitrázs tevékenység”-ről írt.

A támogatott KKV-hiteltermékek esetében jelenleg egy többszereplős közvetítőrendszer működik, a KAVOSZ központi szerepével. A KAVOSZ vezetésével valósult meg a Széchenyi Kártya program, amelynek vitathatatlan eredménye a hazai KKV-finanszírozás fenntartása olyan válságidőszakokban is, amelyek során piaci finanszírozás nem vagy csak nagyon magas költség mellett volt elérhető. A jelenlegi hazai piaci fejlettségi szinten azonban, megítélásunk szerint, indokoltá válhat a konstrukció működési modelljének alapvető felülvizsgálata.

A támogatásközvetítői modell csökkenti a finanszírozó intézmények ösztönzését az önálló termékfejlesztésre, mivel a piaci alapú termékfejlesztések 5–6% körüli BUBOR-ral és a költségeket fedező kamatfelárakkal együtt versenyképtelenek a 3%-os támogatott kamatszinttel. A központosított modell látható hiánya, hogy a digitális termékfejlesztés még 2026-ra sem valósult meg.

A javaslatunk a fentiekre tekintettel az alábbi:

- Javasoljuk, hogy a kamattámogatást a 2020 előtti időszakhoz hasonlóan közvetlenül a hitelyújtók számára is tegyék elérhetővé, lehetővé téve, hogy azt a pénzügyi intézmények közvetítő nélkül is igénybe vehessék. Így a kamattámogatást közvetlenül és a közvetítőn keresztül is elérhető lenne. A jelenlegi, kizárólagos közvetítői rendszer a közvetlen támogatási modellekhez képest (pl. lakossági kamattámogatott hiteltermékek) többlet adminisztratív terhet és hosszabb átfutási időt okozhat az ügyfeleknek, és többlet támogatás-lehívá-

si időszakot a pénzügyi intézmények számára. A jelenlegi közvetítői rendszer pedig piaci alapon működhetne tovább a pénzügyi szektor által nyújtott hitelek egy részével.

- Javasoljuk, hogy a kamattámogatás a hitelfelvevő által elért üzleti célhoz, és ne pénzügyi termékhez vagy szolgáltatáshoz legyen kötve. Ebben az esetben a hitelfelvevő dönthetné el, milyen konstrukcióban (pl. hitel, lízing stb.) veszi igénybe a finanszírozást, a saját egyedi körülményeihez optimalizálva.

A finanszírozás mennyiségi kérdései ma már nem jelentenek kiemelt korlátot. A fejlődés következő lépcsőfokát az jelentené, ha hatékonyabb lenne a forrásallokáció, valamint erősödne a verseny, és általa a digitalizáció is.

A javaslatunk megvalósulása érdemben támogatná a terméktípusok és a finanszírozók közötti versenysemlegességet, javítaná az innovációs képességet, csökkentené a szükségtelen állami és vállalkozói kiadásokat, ezzel pedig összességében javítaná a KKV-szektor finanszírozhatóságát.

4.2.2. A támogatások célzottságának átalakítása

Szükséges a jelenlegi támogatási rendszer célzottabbá tétele. A kutatói-bankszakmai álláspont egyértelműen abba az irányba mutat, hogy a célzottság elsődleges fontosságú a támogatási programoknál.

A Világbank kutatása (Carvajal–Didier, 2024) megállapítja, hogy a kormányzati beavatkozásoknak adatalapú kiválasztási és tervezési folyamatot követően megállapított finanszírozási réseket kell célozniuk. Mindeközben a beavatkozásokat úgy kell strukturálni, hogy azok a nem kellő mértékben kiszolgált KKV-kat, valamint a kulcs piaci kudarcokat célozzák. A szerzők hangsúlyozzák, hogy a szabályozóknak figyelmet kell fordítaniuk arra, hogy a piacinál kedvezőbb kondíciók mellett elérhető támogatott konstrukciók semmiképp ne szorítsák ki a magánforrásokat. Ez ugyanis torz ösztönzőket vihet a rendszerbe, korlátozva a piaci fejlődést és hosszú távon a források elérhetőségét is.

Goel et al. (2021) magyar KKV-hitelezési adatokon vizsgálta az EU-s támogatások hatását hitelkorlátos és nem hitelkorlátos vállalatok körében. Következtetésük, hogy a támogatások képesek a támogatott vállalkozás eszközállományának növekedését serkenteni, amely hatás különösen a hitelkorlátos vállalkozásokhoz viszonyítva jelentős. Érvelésük szerint azonban a hatás átmeneti és nem feltétlenül jelent magasabb értékesítést, jövedelmezőséget vagy termelékenységet. A szerzők arra a következtetésre jutnak, hogy ezeknél a KKV-knál nem feltétlenül finanszírozási, sokkal inkább menedzsment vagy életképes projekt-problémák merülhetnek fel. Eredményeik ezért arra utalnak, hogy az állami támogatá-

sok hatékonysága szempontjából kiemelt jelentőségű a megfelelő célzottság és a kezelni kívánt piaci kudarcok pontos azonosítása.

Székely (2025) a Növekedési Hiteľprogram hatásait statisztikai módszerekkel elemezve egy working paper-ben arra mutat rá, hogy a program célzottabb jellege okán erősebb és fenntarthatóbb kibocsátás növekedést eredményezett, mint amit egy általános hitelbővség eredményezett volna. Megállapította, hogy míg 1 százalékpont hitelbővülés általános esetben mintegy 0,355 százalékpont kibocsátás növekedést eredményez, addig egy célzott program esetében ez a szám 0,441 százalékpont.

Mértékadó kutatási eredmények mutatnak tehát abba az irányba, hogy a támogatási források koncentráltabb, jól definiált gazdaságpolitikai célokhoz történő rendelése nagyobb gazdasági hatékonyságot eredményezhet, mint az általános hitelösztönzés.

Javaslatunk lényege, hogy állami támogatásban csak a nemzetgazdasági célok megvalósítását elősegítő hiteľek részesüljenek (pl. energetikai beruházások). Ez egyszerre támogatja a nemzetgazdasági célok megvalósulását és felel meg a takarékos állami gazdálkodás elvárásainak is – eközben pedig a rendelkezésre álló kutatási eredmények alapján várhatóan a gazdasági növekedést is hatékonyabban támogathatja.

4.2.3. Nemzeti szellemi tulajdon finanszírozási keretrendszer

Magyarország gazdasága nyitott, exportorientált és egyre nagyobb arányban épül tudásintenzív szolgáltatásokra, ugyanakkor a KKV-finanszírozás továbbra is túlnyomórészt bankhiteľ-alapú. Ez indokolja az immateriális javak pénzügyi integrációját szolgáló intézményi keretrendszer kialakítását.

Hazánkban, részben a Garantiqa InvestEU Garanciaprogram révén, formálisan létezik szellemi tulajdonra épülő garanciaprogram. Az EUIPO (2026) megközelítésében ugyanakkor ez csak a rendszer harmadik fázisa: a szellemi tulajdon láthatóvá tétele, valamint a szellemi tulajdon megfelelő értékelése megelőzi azt.

A következő lépés ezért a szellemi tulajdon-alapú hitelbírálat intézményi feltételeinek kialakítása lehet. Ennek elemei lehetnek az MNB vagy az SZTNH által támogatott IP-értékelési standardok, az IP-vagyonról szóló egységes vállalati adatszolgáltatás, valamint az InvestEU-programokban részt vevő pénzügyi intézmények számára kialakított módszertani útmutatók kidolgozása.

A javasolt intézkedések segítségével közelebb juthatunk ahhoz, hogy az immateriális javak fokozatosan a banki hitelbírálat során is értelmezhető és finanszírozható eszközkategóriává váljanak. Ez érdemben támogatná a tudásintenzív hazai KKV-szektor növekedését és versenyképességének javulását.

5. A VERSENYKÉPES GAZDASÁG ALAPJA AZ EU-KONFORM DIGITALIZÁCIÓ, VALAMINT AZ ÁLLAMI ADATBÁZISOK ÉS DIGITÁLIS INFRASTRUKTÚRÁK HATÉKONY FELHASZNÁLÁSA

A Magyar Bankszövetség az elmúlt években több alkalommal készített digitalizációs témájú javaslatcsomagot, az ezekben szereplő szakpolitikai javaslatok közül mostanra számos elem meg is valósult (Becsei et al, 2023; Becsei et al, 2021; Becsei et al, 2019).

Becsei et al. (2019) részletesen bemutatta a digitális átállás fókuszterületeit, kiemelt figyelmet fordítva a fizetési folyamatok modernizációjára, a készpénzhasználat visszaszorítására, illetve az elektronikus ügyfélazonosításhoz és dokumentumkezeléshez kapcsolódó kérdésekre. Furcsa kettősség, hogy miközben hazánk a digitális fizetések terén is komoly lépéseket tett előre, az elmúlt években számos készpénzhasználatot ösztönző jogalkotói intézkedés is született. A készpénzhasználat jelentős gazdasági költségekkel jár (Becsei et al., 2019; Bódi-Schubert-Ritzlné, 2023). A készpénztartás mértékét a kapcsolódó szolgáltatások ára és az intézményi környezet változása határozza meg. A pénzügyi szolgáltatások árát, a bankok működési hatékonyságát a banki költségek és a pénzügyi tranzakciók illeték befolyásolja negatívan Magyarországon, ezeket korrigálva a régiós országokkal megegyező működési költség/mérlegfőösszeg rátát kapunk (Szentpéteri et al., 2017). A válságok bekövetkezése készpénznövelő hatással bír, amely sokszerű változásokat idézhet elő a készpénztartás mértékében. Pálné (2024) a készpénztartással összefüggő kulturális kérdésekre hívja fel a figyelmet európai összefüggésben a készpénzmentes fizetést preferáló észak- és nyugat-európai, valamint a készpénzt jobban preferáló dél- és kelet-európai országok példáján keresztül. Egyúttal bemutatja a GDP és a készpénzhasználat közötti gyenge negatív korrelációt, míg a korrupció-észlelési index és a készpénzhasználat közötti erős negatív összefüggést. A digitalizáció ezért nem önmagáért történő technológiai modernizáció, hanem az adminisztratív terhek csökkentésén, a tranzakciók gyorsításán és az átláthatóság növelésén keresztül gazdasági szükségszerűség is.

A Magyar Bankszövetség (Becsei et al., 2023) amellett érvel, hogy a bankszektor digitalizációja nem csak kényelmi kérdés, hanem alapvető feltétele a versenyképességnek, hiszen lehetővé teszi az online ügyintézkést, minimalizálja a papíralapú folyamatokat, és gyorsabb, egyedi hibáknak kevésbé kitett döntéshozatalt eredményez.

A Bankszövetség (Becsei et al., 2023) legutóbbi javaslatai közül számos esetben történt előrelépés, a jogalkotó nem egy esetben a bankszektor javaslatait figyelembe véve alakított a jogszabályi környezeten. A banki szolgáltatásokhoz való hozzáférést a Digitális Állampolgárság Program több eleme támogatja:

1. A hozzájárulás-alapú adatszolgáltatás (HAASZ) a változó ügyfeladatok automatizált nyomon követésében hozhat áttörést.
2. A DÁP e-alrás szolgáltatása hozzájárulhat a digitális szerződéskötési megoldások további elterjedéséhez. Ehhez szükséges az aláírás folyamatba integrálhatósága, illetve segítséget jelenthetne, amennyiben a szolgáltatást vállalkozások is használhatnák.
3. A 2027-ben induló ePosta szolgáltatás az ügyfelek és a bankok közti kommunikációs csatornák közül a papíralapú postai levelezés versenyképes digitális alternatívájává válhat.

A digitális fogyasztási hitelezést támogató javaslatok kapcsán is több előrelépés történt:

1. Az Igazságügyi Minisztérium által koordinált deregulációs kerekasztal mélyrehatóan tárgyalta a NAV jövedeleminformációs rendszerének reformját, amelynek végrehajtása folyamatban van.
2. A hitelbírálatot támogató adatkörök bővítésének és ezzel összefüggésben a KHR rendszer újragondolásának lehetőségét szintén vizsgálja a jogalkotó.

A Bankszövetségben 2023 óta is folyamatosan dolgozik a bankszektor és Magyarország versenyképességének fokozása, valamint – többek között – a digitalizáció elősegítése érdekében. A Bankszövetség agendáján olyan témák is helyet kaptak, mint a DÁP fejlődésének nyomon követése, a hitelezési folyamatok további digitalizációja (mind lakossági, mind immár vállalati ügyfelek esetében is), csalásmegelőzési célú iniciatívák, mesterséges intelligencia, vagy éppen a profil-tisztaságra vonatkozó szabályozás felülvizsgálatának szükségessége.

A felsorolt szakpolitikai kezdeményezések közös tanulsága, hogy a digitális és versenyképes bankolást támogató szabályozás kulcsa nem az egyedi nemzeti megoldások kialakítása, hanem a már működő, európai jó gyakorlatok következetes átvétele és a hazai viszonyokhoz igazítása. Az EU szabályozói környezetben már jól működő példák azt mutatják, hogy az adatmegosztás egyszerűsítése, a banki tevékenységi szabályok rugalmasabbá tétele és a digitális ügyfélutak fejlesztése javítja az ügyfélélményt és erősíti a versenyt. Az alábbi javaslatok célja, hogy a banki ügyintézés az állami digitális megoldások hatékony bevonásával az ügyfelek számára gyorsabbá, egyszerűbbé és kiszámíthatóbbá váljon, csökkentve az adminisztratív terheket és növelve a szolgáltatásokhoz való biztonságos hozzáférést. A felsorolt szolgáltatások megvalósításuk esetén megerősíthetik az ügyfelekben a szolgáltató állam képét, azaz, hogy az állam dolgozik értük, és nem fordítva.

1. **DÁP alapú ügyintézés a banki folyamatokba integrálva:** Az ügyfelek számára egyre több szolgáltatás válik elérhetővé a DÁP-ban, a digitális ügyintézés lényege azonban az, hogy ne szigetként digitalizált folyamatokkal szembe-

süljenek az ügyfelek, hanem az eredeti ügyintézési igényüket teljes egészében digitálisan valósíthassák meg. Akár a támogatások, akár az ügyféladatok változása esetén kiválthatók lennének az ügyfél általi adatbejelentések (pl. a várandósság 12. hetének betöltése, gyermek születése, állandó lakcím létesítése).

2. **Elektronikus üzenetek váljanak a papíralapú kommunikáció olcsóbb és hatékonyabb alternatívájává:** A bankok a papíralapú kommunikációhoz képest olcsóbban kommunikálhassanak digitális csatornán keresztül az ügyfelekkel (banki digitális csatornákon vagy a DÁP ePostán keresztül). A digitális kommunikációs csatornák használata növeli az ügyfelek pénzügyi tájékozottságát és jogbiztonságát azáltal, hogy minden releváns banki dokumentum egy helyen, visszakereshető módon érhető el.
3. **Valós idejű, biztonságos jövedeleminformációs adatbázis a DÁP rendszeren keresztül:** Javasoljuk egy valamennyi lehetséges jövedelemtípusra kiterjedő, valós idejű jövedelemadatbázis létrehozását, amely az ügyfelek felhatalmazásán alapul, kényelmes adatmegosztást tenne lehetővé, és kiválthatná a jelentős ügyintézési és ellenőrzési igénnyel járó papíralapú jövedelemigazolásokat. Ez gyorsabb, pontosabb és személyre szabottabb hitelbírálati folyamatot támogatná az ügyfelek.
4. **Javasoljuk a személyre szabott hitelbírálatot támogató adatok körének bővítését.**

Az OECD 2026-os országjelentésének egyik fontos javaslata a hitelbírálatot támogató adatkörök bővítésére vonatkozik, kiemelve, hogy jelenleg a hiteladatokon kívül egyéb adatok nem hozzáférhetők. Az online vásárlási szokások átalakulásából és a szigorúbb banki szabályozásból adódóan a FinTech és BigTech cégek mára több és részletesebb adattal rendelkeznek az ügyfelek fizetési szokásait illetően, mint amelyekhez a bankok hozzáférhetnek, így akár pontosabb hitelbírálati folyamatot alakíthatnak ki. Az adatok szélesebb köréhez való hozzáférés nemcsak a határon átnyúló szolgáltatókkal szembeni versenyképesség növelése miatt lenne előnyös, hanem azért is, mert ennek segítségével a bankok pontosabban állapíthatnák meg az ügyfél kockázati karakterét, ezáltal személyre szabott és jellemzően olcsóbb hitelt ajánlhatnának. Hasonló adatbázisok számos tagországban elérhetők, jó példaként említhető a német SCHUFA, a szlovén SISBON és a bolgár RegiX rendszer.

A javaslat megvalósításához a Központi Hitelinformációs Rendszer (KHR) szerepének újragondolása és a kapcsolódó jogszabályok módosítása szükséges.

5. **Elektronikus aláírás lehetővé tétele a KKV-k számára:** A magyar kisvállalkozások digitális felkészültségi szintje alacsony, többségük nem rendelkezik elektronikus aláírási megoldással az AVDH kivezetése óta. A DÁP eAláírás kezd elterjedni, azonban jelenleg cégképviselőt céljára nem használható – ja-

vasoljuk felülvizsgálni, milyen díjazás mellett lehetne elérhetővé tenni a használatát vállalkozások számára. Az elektronikus aláírás elérhetősége a KKV-k számára közvetlenül javítja a finanszírozáshoz való hozzáférést és csökkenti a működésükből fakadó adminisztratív terheket.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

Az euróbevezetés mellett egy gazdaságpolitikai fordulat lehetőségéhez is elérkezett Magyarország. Az elmúlt időszakban egy gyorsan változó jogszabályi környezet és nagyon aktív jogalkotó volt jellemző, szektorális és folyamatosan változó különadókkal, emiatt alacsonyabb befektetői bizalommal és magasabb kamatkörnyezettel, melynek a hatását egy bonyolult támogatási rendszerrel próbálta semlegesíteni a gazdaságpolitika. A lakossági, jellemzően lakhatáshoz kapcsolódó támogatási rendszer komplexsége tette a lakáshitelezést, bonyolult folyamatokat eredményezett (szemléletes példa a CSOK Plusz hitel falusi CSOK-kal és Babaváró támogatással kombinálva, ahol a támogatási definíció eltér az egyes támogatási formáknál). A KKV-kamattámogatási rendszer kizárólag egy közvetítőn, a KAVOSZ-on keresztül valósul meg, a támogatott hitelezés eddig az időpontig jellemzően papíralapú, a digitális piaci termékfejlesztést az alacsonyabb kamattámogatott hitelek kiszorították. A piacgazdaságba való beavatkozás egyre erősödő intervenciós spirált indított el, amelyben az előző beavatkozások negatív hatásait újabb intézkedésekkel próbálták semlegesíteni. A minisztériumok, az állami intézmények és a piaci szereplők közötti együttműködés alacsony szintje miatt még a digitalizációs törekvések is szigetszerűek maradtak, nem jöttek létre az ügyfeleket teljes körűen segítő digitális utak. A komplex támogatási rendszer végeredményben a környező országokhoz hasonló kamatszintet eredményez, jó példa erre az Otthon Start Program kedvezményes kamatszintjének megfelelő régiós piaci alapú lakáshitel kamatszint – költségvetési támogatás nélkül (Becsei-Incze, 2026).

Jelen tanulmányban a fenti problémákra reagálva *több javaslatot* adtunk.

A legfontosabbnak a kiszámítható gazdasági szabályozást és jogi környezetet javasoljuk. A magasabb gazdasági növekedés és a kiszámíthatóság összefüggésével foglalkozott a Nobel-díjas közgazdász Philippe Aghion is (Aghion et al., 2023). A folyamatos és gyorsan megvalósítandó beavatkozások helyett célszerűbb az érintett ágazatokkal folytatott érdemi szakmai konzultáció és a megfelelő felkészülési idő biztosítása. Az adózási és pénzügyi előírásoknak stabilitást kell mutatniuk a szabályozói kockázat csökkentéséhez. Bár rövid távon a szektorális különadóknak kedvező hatása volt a költségvetésre, de egyrészt állandósultak, másrészt átterjedtek más ágazatokba is, és éppen ez a folyamatosan változó adózási környe-

zet játszott meghatározó szerepet a beruházási aktivitás csökkenésében. A már bevezetett különadóknál egy hiteles kivezetési tervet javasolunk.

Multiplikációs hatása miatt kiemelten foglalkoztunk *a lakáshitelezés fejlesztésével*. A választási ciklusokhoz kötött és gyorsan változó támogatási rendszer helyett az euróbevezetéssel piaci alapon is elérhető az alacsonyabb kamatszint. Magyarország közel 120 év után ismét devizakockázat nélkül csatlakozhat egy kedvező kamatszintű és hosszú távú forrásokkal rendelkező valutaövezethez. A közjegyzői folyamatok konszenzusos megreformálása, az ingatlannyilvántartási eljárások stabilizálása és valódi digitalizációja a modern jelzáloghitelezés alapjai lennének.

A *Breuer Marcell Otthonfelújítási Program* egy hosszú távú, választási ciklusokon átívelő épületenergetikai stratégia keretében ösztönözné a magyar lakásállomány korszerűsítését. Az egyszerűbb ügyintézésre, a modularitásra és a fenntartható finanszírozásra épülő program kamattámogatott zöld hitelekkel, célzott támogatásokkal és lakossági megtakarítási ösztönzőkkel csökkenthetné Magyarország energiafelhasználását, javíthatná az energiafüggetlenséget, miközben élénkítené a hazai KKV-k tevékenységét és javítaná a lakhatási körülményeket.

A *KKV-hitelezésben* érződik legjobban az állami beavatkozás. A KAVOSZ közvetítésével elérhető Széchenyi Kártya termék a költségvetési szerepvállalás miatt kedvező, jellemzően 3%-os hitelkamatokat tud kínálni. Ugyanakkor egy bonyolult támogatási rendszer és papíralapú folyamatok jellemzik a rendszert. Amennyiben a pénzügyi intézmények önállóan is el tudnák érni a kamattámogatást vagy még inkább piaci alapú hitelezés felé tudna elmozdulni a szektor, akkor a folyamatok egyszerűsítésének és digitalizációjának nagyobb tere lenne. A KAVOSZ később piaci alapon tudna működni, így közvetlenül és a KAVOSZ-on keresztül is elérhető lenne a célzott kamattámogatás.

A teljes banki ügyintézészt pedig *az egymásra épülő, egymást erősítő digitalizációs* állami és piaci *folyamatok* tudják elősegíteni. A DÁP megjelenése üdvözlendő lépés volt, de ugyanilyen fontos lenne például a banki folyamatokba való integrálása. Ekkor érhető el, hogy az ügyfelek adatváltozását nem kell személyesen bejelenteniük, hanem a kommunikáció is digitálisan történhet.

A *támogatási rendszerek egyszerűsítése*, célhoz kötése, valamint az állami és piaci digitális folyamatok kialakítása és integrálása az euróbevezetéssel együtt egy versenyképesebb Magyarországot eredményez.

HIVATKOZÁSOK

- Aghion, Philippe – Antonin, Céline – Bunel, Simon (2023): *The Power of Creative Destruction: Economic Upheaval and the Wealth of Nations*. Cambridge (MA): *Harvard University Press*.
- Banai, Á. – Fábán, G. – Hajnal, G. – Nagy, T. – Winkler, S. (2021): Növekvő lakásárak Magyarországon – okok és következmények. In: Salamin Géza – Tóth Bálint (szerk.): *Az urbanisztika aktuális kérdései. Magyar Urbanisztikai Társaság*, Budapest.
- Becsei András – Bógyi Attila – Csányi Péter – Kovács, Levente (2019): A jövő bankja, a bankok jövője: A Magyar Bankszövetség digitalizációs javaslatai. *Gazdaság és Pénzügy*, 6 (3).. 299–310. ISSN 2415-8909.
- Becsei András – Csányi Péter – Bógyi Attila – Kajtor-Wieland Ildikó – Kovács Levente (2021): A fenntartható bankolás 10 pontja. *Gazdaság és Pénzügy*, 8(3), 244–271 <https://doi.org/10.33926/GP.2021.3.1>.
- Becsei András – Csányi Péter – Bógyi Attila – Máriás Endre – Gacsál Márkó – Kovács Levente (2023): Digitális állampolgárság – digitális banki ügyintézés: a Magyar Bankszövetség digitalizációs javaslatai. A banki alapszolgáltatásoktól a lakáshitelig, avagy lakáshitel-igénylés 15 nap helyett 15 perc alatt. *Gazdaság és Pénzügy*, 10(4), 391–426.
- Becsei András – Incze Zsombor (2026): Amikor a kamatszint helyettesíti a támogatást: Az euró lakáspolitikai és fiskális következményei. *Gazdaság és Pénzügy*, 13(2), 127–154, <https://doi.org/10.33926/GP.2026.2.1>.
- Bereczki, Á. – Lados, Cs. – Szabó, B. – Winkler, S. (2025): A 2014-et követő évtized lakáspiaci árváltozásának mozgatórugói. *KAPOCS*, 2025(1–2), 60. <https://doi.org/10.63582/KAPOCS.2025.1-2.5>.
- Bernatonis, Vilius (2025): Renovation of Multi-apartment Buildings in Lithuania. Presentation delivered at the fi-compass Scale-Up Meeting, 29 January 2025. Luxembourg: fi-compass / *European Investment Bank*. <https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/Scale%20up%20Meeting%2029%20Jan%202025%20TGS%20Baltic.pdf> (Letöltve: 2026.08.23.).
- Bódis, L., – Kiss, Á. (2025): Innovációvezérelt gazdasági növekedés – Így lesz Magyarország az innovatív vállalkozók és vállalatok hazája. *Hitelintézet Szemle*, 24(1), 105–135. <https://doi.org/10.25201/HSZ.24.1.105>.
- Bódi-Schubert, A. – Ritzlné Kazimir, I. (2023): Az euro és a forint készpénztartási hányadát alakító tényezők – a megtakarítási készpénzkereslet térnyerése az ezredfordulótól. *Hitelintézet Szemle*, 22(3), 67–96. <https://doi.org/10.25201/HSZ.22.3.67>.
- Carvajal, A. F. – Didier, T. (2024): Boosting SME Finance for Growth: The Case for More Effective Support Policies. *World Bank*. <https://doi.org/10.1596/42213>.
- Csubák, T. K. – Fejes, J. (2014): A magyar kkv-k 21. századi banki finanszírozásának áttekintése és kiütérés a hitelválság csapdájából. *Hitelintézet szemle*, 13(2), 174–194.
- Egyensúly Intézet (2026). *Hogyan legyen mindenkinek lakhatása? Az Egyensúly Intézet szakpolitikai javaslatai a mindenki számára elérhető méltó lakhatás lehetőségének megteremtéséről* (Szakpolitikai javaslat No. 3). https://egyensulyintezet.hu/wp-content/uploads/2026/08/Lakhatas_Egyensuly-Intezet-2026.pdf.
- Európai Bizottság (2026): 2026 Country Report: Hungary. European Commission, Brussels. https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-surveillance-eu-member-states/country-pages-including-country-reports/country-report-hungary_en (Letöltve: 2026.08.23.).
- European Investment Bank (2009): *Changes in Regulation of Funding of the Program for Renovation and Modernisation of Multi-apartment Buildings*. Presentation delivered at the JESSICA Housing Task Force Lithuania Information Seminar. Luxembourg: European Investment Bank. Elérhető: <https://www.eib.org/files/documents/jessica-ht-lithuania-information-seminar-legal-issues-en.pdf> (Letöltve: 2026.08.23.).

- European Mortgage Federation – European Covered Bond Council (2025): Hypostat 2025: A review of Europe's mortgage and housing markets. *Brussels: EMF-ECBC*. https://hypostat.org/sites/default/files/2025-09/EMF_Hypostat_2025.pdf.
- European Union Energy Poverty Observatory (2019): EPOV Case Study – Jessica II Fund for Multi-apartment Building Modernisation. *Brussels: European Commission*. Elérhető: https://energy-poverty.ec.europa.eu/system/files/2024-05/epov-case_study_jessica_lithuania.pdf.
- European Union Intellectual Property Office (EUIPO, 2026): IP-backed finance in Europe: Building a functional IP-backed finance ecosystem. *EUIPO*. https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/reports-EUIPO/IP-backed-finance-report-2026_en.pdf (Letöltve: 2026.07.30).
- GKI (2025): Investments Without Progress: The Productivity Trap of the Hungarian Economy. GKI Economic Research, 2025. június 17. <https://research.gki.hu/en/2025/06/17/investments-without-progress-the-productivity-trap-of-the-hungarian-economy/> (Letöltve: 2026.08.23).
- Goel, T. – Lang, P. – Balogh, E. – Banai, Á. – Stancsics, M. – Takáts, E. – Telegdy, Á. (2021): Credit Constrained Firms and Government Subsidies: Evidence from a European Union Program. BIS Working Papers No. 984, *Bank for International Settlements, Basel*. <https://www.bis.org/publ/work984.pdf> (Letöltve: 2026.07.30).
- Gulácsi, G. – Kerényi, Á.: A magyar gazdaság felzárkózása és pozícióvesztése az Európai Unióban. *Külvgazdaság*, 68. évf. 5-6. sz., 2024, 40–75. o. DOI: <https://doi.org/10.47630/KULG.2024.68.5-6.40>.
- Hortoványi, L (2026): SME Investment in Hungary: Financing Conditions, Development Needs, and Structural Misalignment. *Public Finance Quarterly*, 72(2), 53–68.
- Horváth, Á. – Imre, B. – Sági, Z. (2016): Ingatlanok statisztikai érték-meghatározásának nemzetközi gyakorlata, az automatizált értékelési modellek bevezetésének hazai lehetőségei. *Hitelintézeti Szemle*, 15(4), 45–65. <http://www.hitelintezetiszemle.hu/letoltes/horvath-aron-imre-blankasapi-zoltan.pdf>.
- Incze, Zs. (2025): Alternatíva a jövőbeli hitelezésben: Jövedelmi pályákhoz igazodó törlesztőrészletek. *Hitelintézeti Szemle*, 24(3), 98–124. <https://doi.org/10.25201/HSZ.24.3.98>.
- Kocziszky, Gy. – Kincses, Á. – Jakobi, Á. – Vinogradov, Sz. (2025): Az ipari termelékenység területi egyenlőtlenségei Magyarországon. *KÖZGAZDASÁGI SZEMLE*, 72 (11). 1082–1108. ISSN 0023-4346 (print); 1588–113X (online) <https://doi.org/10.18414/KSZ.2025.11.1082>.
- Kohlscheen, E. – Mehrotra, A. – Mihajlek, D. (2018): Residential Investment and Economic Activity: Evidence from the Past Five Decades. BIS Working Papers No. 726. *Basel: Bank for International Settlements*. <https://www.bis.org/publ/work726.pdf> (Letöltve: 2026.08.23.).
- Kovács, L. – Nagy, E. (2020): Életciklus és törlesztőrészlet. A reálértékben állandó törlesztőrészlet és életciklus-jövedelem alkalmazhatósága a lakáshitelezésben. *Közgazdasági Szemle*, 67(10): 1029–1056 <http://doi.org/10.18414/KSZ.2020.10.1029>.
- Kovács, L. – Pásztor, Sz. (2018): A globális jelzálogpiac helyzete és kihívásai. *Közgazdasági Szemle*, 65(12) 1225–1256. <https://doi.org/10.18414/KSZ.2018.12.1225>.
- Kuti, M. – Tiszberger, M. G. (2026): A hazai kkv-szektor rezilienciája a pandémia alatt és után. *Közgazdasági Szemle*, 73(6), 703–725.
- Lagüera González, J. – Katsinis, A. – Di Bella, L. – Schulze Brock, P. – Odenthal, L. – Secades Casino, B. – Perez, C. – Lozar, B. – Velayos Lopez, J. (2026): Annual report on European SMEs 2025/2026 : SME performance review, *Publications Office of the European Union*. <https://doi.org/10.2760/7582667>.
- Csath, M. (2023): A szellemi tőkeberuházások és vagyon szerepe a versenyképesség javításában. *Hitelintézeti Szemle* 22.2 126–144. <https://doi.org/10.25201/HSZ.22.2.126>.

- Csath, M. (2021): Közepes fejlettség, gazdasági szerkezet, termelékenység és az MKKV-szektor. *Közgazdaság* 16.2 78–90. DOI: <https://doi.org/10.14267/RETP2021.02.06>.
- Magyar Nemzeti Bank (2024): Termelékenységi jelentés 2024. *Magyar Nemzeti Bank*, Budapest. <https://www.mnb.hu/letoltes/termelekenysegi-jelentes-2024-december-eng.pdf> (Letöltve: 2026.06.24.).
- Magyar Nemzeti Bank, MNB (2026a): Pénzügyi Stabilitási Jelentés (2026 június). *Magyar Nemzeti Bank*. <https://www.mnb.hu/letoltes/penzugyi-stabilitasi-jelentes-2026-junius.pdf> (Letöltve: 2026.07.29)
- Magyar Nemzeti Bank, MNB (2026b): Hitelezési folyamatok – 2026 május. *Magyar Nemzeti Bank*. <https://www.mnb.hu/letoltes/hitelezesi-folyamatok-flyer-2026q1.pdf> (Letöltve: 2026.07.29).
- Mian, A. – Rao, K. – Sufi, A. (2013): Household balance sheets, consumption, and the economic slump. *The Quarterly Journal of Economics*, 128(4), 1687–1726.
- OECD (2026): OECD Economic Surveys: Hungary 2026. OECD Publishing, Paris. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-hungary_19990529.html (Letöltve: 2026.08.23.).
- OTP Jelzálogbank Zrt. (2026): OTP Lakóingatlan Értéktérkép 2026/1. Budapest: OTP Jelzálogbank Zrt. https://www.otpbank.hu/static/otpjelzalogbank/sw/file/OTP_Lakoingatlan_Ertekterkep_2026_1.pdf (Letöltve: 2026.08.20).
- Pálné, G. D. (2024): Kézpénzhasználati szokások Európában. In: Bartha, Z. (szerk): Statisztika+ Nightingale konferencia előadásai, 2024.09.27. *GEMI Műhelytanulmányok 2024/1*, ISBN 978-963-358-351-7, ISSN 2939–5038, 75–84.
- Vitézy, D. (2026): Több milliárd eurós lakhatási program indul, a Diákvárost is újraindítaná a kormány. *Portfolio.hu*, 2026.08.14. <https://www.portfolio.hu/ingatlan/20260814/vitezy-david-tobb-milliard-euros-lakhatasi-program-indul-a-diakvarost-is-ujrainditana-a-kormany-856366> (Letöltve: 2026.08.23.).
- Portfolio.hu* (2026): Döntött a Tisza-kormány: azonnali hatállyal megszűnik a fix 3%-os hitelkamat likviditási célokra. <https://www.portfolio.hu/bank/20260618/dontott-a-tisza-kormany-azonnali-hatallyal-megszunik-a-fix-3-os-hitelkamat-likviditasi-celokra-844122> (Letöltve : 2026.07.29).
- Pulay, Gy.Z. – Beke, A. – Nagy, A. – Szabó, B. (2020): A kisvállalkozások hitelezésének hatása a gazdaság kifehérítésére. Elemzés, *Állami Számvevőszék*, Budapest, 2020. június. EL-2571-004/2020. <https://www.asz.hu> (Letöltve : 2026.07.16.).
- Simonovits, A. (2026): Még egyszer az optimális jelzáloghitel-törlesztési pályákról. *Közgazdasági Szemle*, 73(2), 174–189. <https://doi.org/10.18414/KSZ.2026.2.174>.
- Székely, B. (2025): The Macroeconomic Effects of Targeted Credit Funding Programs: Evidence from Hungary. https://barnitrehun.github.io/Website/FLS_SVAR.pdf (Letöltve: 2026.07.16)
- Szentpéteri, Á. – Becsei, A. – Dányi, Zs. – Bógyi, A. (2017): Küzdelmes versenyben: a magyar bank-szektor jövedelmezőségének elemzése. *Gazdaság és Pénzügy* 4(4), 260–285, https://real-j.mtak.hu/25780/4/GEP_2017_4_4.pdf#page=16.
- Williamson, O. E. (1988): Corporate Finance and Corporate Governance. *The Journal of Finance*, 43(3), 567–591. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.1988.tb04592.x>.

